

תשובה בענין אמירת שבע ברכות לאחר שבעת ימי המשתה

שאלה: מאת הרב יעקב רוזנברג והרב שלמה טוקר: חתן וכלה התחתנו בארץ ואמרו שבע ברכות במשך שבעת ימי המשתה כנהוג. האם מותר להם לחזור ולומר שבע ברכות בחו"ל כעבור חצי שנה לכבוד המשפחה והחברים שלא יכלו להשתתף בשמחה?

תשובה:

אנו מבינים את רצונם של בני הזוג לשתף את יקיריהם בשמחתם (ראה להלן בסוף התשובה) אבל בכל זאת אסור לנהוג כן. גרסינן בכתובות ז' ע"ב (והשוה שם ע"א) שלבתולה מברכים "ברכת חתנים כל שבעה והוא שבאו פנים חדשות". לא נאמר בגמרא ממתי מתחילים למנות את שבעת הימים, אבל הרא"ש קבע שמתחילים למנות מיד לאחר שבע הברכות שבירכו מתחת לחופה.¹

ומה לגבי היום השמיני ואילך? החכם הקדום ר' אליקים הלוי² עסק בענין זה בפסק הלכה המובא במעשה הגאונים ואלו דבריו:

אבל לאחר שבעת ימי המשתה שיתברכו בשמחה וישבו בסעודה עם חתן וכלה אפילו באו פנים חדשות שלא היו לה כל שבעת ימי המשתה לא צריך [לברך ברכת חתנים] דכבר יצאו שבעת ימי המשתה דאין חובה לחתן להיות דר בחופה כי אם שבעת ימי המשתה ולא יותר, ואינו צריך לברך שבע ברכות אלא יום ראשון בלבד.³

לכאורה, אפשר לפרש שאינו צריך לברך שבע ברכות אבל רשאי לעשות כן, אבל קשה לפרש כך כי זה בודאי נגד פשט הגמרא. יתר על כן, כבר פסק הרב יוסף הלוי אבן מיגש (ספרד, המאה הי"א) בשם הרב יצחק אבן מורן שאין מברכים שבע ברכות אלא "תוך שבעה לחופה" (שו"ת תמים דעים, סימן

קפ"ט). כמו כן, ברור מכל האחרונים שעסקו בנושא (ראה הספרות הרשומה בסוף התשובה) שהם פירשו "כל שבעה" ותו לא. הרי הם פסקו שכאשר סעודה מתחילה ביום השביעי ונמשכת אל תוך הלילה השמיני שאין מברכים שבע ברכות,⁴ ואפילו אם גמרו את הסעודה מבעוד יום ולא הספיקו לברך עד שחשכה אין לברך ברכת חתנים.⁵

ואם תאמר למה החמירו הפוסקים כל כך בענין זה, יש להשיב שהם חששו מהכלל התלמודי ש"כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום 'לא תשא [את שם ה' אלהיך לשווא]' (שמות כ': ז')".⁶ ואכן, חשש זה הוביל לכלל הידוע של הרמב"ם ש"ספק ברכות להקל".⁷ ולכן אין מברכים ברכת חתנים בלילה השמיני אפילו אם התחילו את הסעודה ביום השביעי, וקל וחומר בנידון דידן.

אמנם יש דעה שאם החתן והכלה יצאו מהחופה ונסעו מיד לעיר אחרת קודם שעשו שום סעודה במקום הנשואין, יעשו שבעת ימי המשתה כשמגיעים למחוז חפצם, ואין זה משנה כמה זמן עבר מהחופה ועד לאותו יום.⁸ אולם קשה לסמוך על דעה זאת כי פוסקים רבים התנגדו לה.⁹ מכל מקום במקרה דידן לא מדובר בנסיעה ארוכה מיד לאחר החופה אלא בנסיעה של יום אחד לאחר שהות של כשעה חדשים בארץ.

ברם, אף על פי שאסור לברך ברכת חתנים לכבוד בני הזוג עם שובם לחו"ל, יש להם דרך הלכתית לציין את שמחתם תוך שנים עשר חודש לנישואיהם, כפי שלמדנו בכתובות ח' ע"א: ¹⁰

משבעה ועד שלשים, בין אם אמר לאורחים שהוא מזמין אותם מחמת החתונה בין אם לאו - מברך "שהשמחה במעונו". מכאן ואילך, אם אמר להם שהוא מזמין אותם מחמת החתונה - מברך "שהשמחה במעונו" ואם לאו - לאו. וכאשר אמר להם מחמת החתונה עד מתי? אמר רב פפי משמו של רבא: עד שנים עשר חודש.

הסוגיא עוסקת בתוספות "נברך/ברוך [אלהינו] שהשמחה במעונו שאכלנו משלו ובטובו חיינו", הנאמרות בדרך כלל במשך שבעת ימי המשתה. היא קובעת שאם האורחים הוזמנו מחמת החתונה, עד שנים עשר חודש לאחר הנישואין מותר לברך "שהשמחה במעונו". ואכן כך ההלכה הפשוטה וכך פסקו הגאונים, הרי" והרמב"ם. 11 ברם, הראב"ד מפושקייר, הסמ"ג ואחרים קבעו לאחר מכן ש"נמנעו עתה לברך אותה אחר ז' [ימי המשתה], לפי שעברו השמחות עד כי יבוא שילה ונבא לציון ברנה". 12 אולם לאור הנס של קום המדינה ולאור העובדה שכבר באנו לציון ברנה מותר לחזור לדין המקורי הפשוט ולפסוק שמותר לברך "שהשמחה במעונו" במשך שנים עשר חודש לנישואין, בתנאי שהאורחים הוזמנו מחמת הנישואין. ולכן מן הראוי שהחתן והכלה יזמינו את משפחותיהם וידידיהם לסעודת מצוה עם שובם לחו"ל ושם יוכלו לדרוש בענייני חופה וקידושין ולברך "שהשמחה במעונו" ברוב עם.

סיכומו של דבר, אין לברך שבע ברכות בחו"ל כחצי שנה לאחר חופה הנערכת בארץ, אבל מותר ורצוי לברך "שהשמחה במעונו".

הרב דוד גולינקין
ירושלים עיר הקודש
ז' בכסלו תשנ"ד
בהסכמת
כל חברי הוועד

הערות

1. שו"ת הרא"ש, כלל כ"ו, סעיף ב', ומשם בדרכי משה לטור אבן העזר סימן ס"ב, סעיף ט' ומשם בשלחן ערוך אבן העזר ס"ב:ו'.
2. הוא היה תלמידו של ר' יצחק ב"ר יהודה וחי באשכנז סביב שנת 1100.
3. סימן ס"א, עמ' 54 = ספר הפרדס, מהד' עהרענרייך, עמ' ע"ד.
4. ר' אברהם בן מרדכי הלוי, שו"ת גינת ורדים, או"ח, כלל א', סימן כ"ח.
5. שם, וכן בשו"ת האלף לך שלמה של ר' שלמה קלוגר, סימן ק"ז.
6. ברכות ל"ג ע"א ומקבילותיה, וכן נפסק על ידי הרמב"ם, ה"ל ברכות א':ט"ו ושלחן ערוך, אורח חיים רט"ו:ד'.
7. ראה הרב יוסף פאור, "ספק ברכות להקל - כלל שטבעו הרמב"ם", אסופות א' (תשמ"ז), עמ' שמ"ג-שנ"ט.
8. הט"ז לאבן העזר ס"ב, ס"ק ח' על פי הבנתו של רבינו ירוחם, תולדות אדם וחווה, נתיב כ"ב, חלק ב'.
9. ראה הרב אדלר, עמ' תכ"ז-תכ"ח ואוצר הפוסקים, עמ' 100-102.
10. המקור הארמי תורגם לעברית. אני מודה לרב מיכאל גרץ שהיפנה את תשומת לבי לקטע חשוב זה.
11. הלכות גדולות, מהד' ווארשא, ס"ו ע"ד = מהד' ירושלים, כרך ב', תש"ס, עמ' 223-222; הרי"ף לכתובות פרק א', דפי וילנא, ב' סוף ע"ב; והרמב"ם, ה"ל ברכות ה':ה'.
12. זהו לשון הראב"ד המובא בארחות חיים, ה"ל ברכת המזון, סימן י"ג. למשפט דומה ראה הסמ"ג, עשין, סימן מ"ח, ומשם בהגהות מיימוניות לרמב"ם הנ"ל, אות ג' ובטור אבן העזר סוף סימן ס"ב. ו"כך נהגו העולם" לפי הבית יוסף על אתר, וכן פסק ר' יוסף קארו בשלחן ערוך אבן העזר ס"ב:י"ג. וראה הדיון באוצר הפוסקים, עמ' 110-111.

ספרות

1. ר' בנימין אדלר, הנישואין כהלכתם, מהד' ב', ירושלים, תשמ"ה, עמ' תכ"ב-
תכ"ח ועמ' תס"ג-תס"ז

2. אוצר הפוסקים לאבן העזר, חלק י"ז, עמ' 50-52 ועמ' 110-111